

1956
2016

A MAGYAR
SZABADSÁG
ÉVE

Albert Camus: *A magyarok vére*

Nem tartozom azok közé, akik azt kívánják, hogy a magyar nép újra fegyvert fogjon, bevesse magát egy eltiprásra ítélt felkelésbe – a nyugati világ szeme láttára, amely nem takarékoskodnék sem tapssal, sem keresztényi könnyel, hanem hazamenne, felvenné házipapucsát, mint a futballszurkolók a vasárnapi kupamérkőzés után.

Túl sok a halott már a stadionban, s az ember csak saját vérével gavalléroskodhat. A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy óvnunk kell minden cseppjét.

Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jogon, mint ahogyan az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.

A szabadság mai évfordulóján szívemből kívánom, hogy a magyar nép néma ellenállása megmaradjon, erősödjön és a mindenünnen támadó kiáltásaink visszhangjával elérje a nemzetközi közvélemény egyhangú bojkottját az elnyomókkal szemben.

És ha ez a közvélemény nagyon is erőtlén és önző ahhoz, hogy igazságot szolgáltatson egy vértanú népnek, ha a mi hangunk túlságosan gyenge, kívánom, hogy a magyar ellenállás megmaradjon addig a pillanatig, amíg keleten az ellenforradalmi állam mindenütt összeomlik ellentmondásainak és hazugságainak súlya alatt.

A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérenek kellett elhullnia - s ez a vérfolyam most már alvad az emlékezetben.

A magára maradt Európában, csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol - még közvetve sem - igazoljuk a gyilkosokat.

Nehéz minékünk méltónak lenni ennyi áldozatra. De meg kell kísérelnünk, feledve vitáinkat, revideálva tévedéseinket, megsokszorozva erőfeszítéseinket, szolidaritásunkat egy végre egyesülő Európában. Hisszük, hogy valami bontakozik a világban, párhuzamosan az ellentmondás és halál erőivel, amelyek elhomályosítják a történelmet - bontakozik az élet és meggyőzés ereje, az emberi felemelkedés hatalmas mozgalma, melyet kultúrának nevezünk, s amely a szabad

alkotás és szabad munka terméke.

A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb értelmét velünk megértették. Ezért, ha szerencsétlenségükben osztoztunk - miénk a reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk!

Forrás: *Gloria Victis. Az 1956-os magyar szabadságharc költői visszhangja a nagyvilágban.*

München, 1986. A Nemzetőr kiadása. 7-8.

Alekszandr Szolzsenyicin az 1956-os felkelésről

Politikai pályafutásom legkeservesebb tapasztalata, hogy a szabad világ 1956-ban a magyar felkelést cserbenhagyta és ezzel ostobán és gyáván elmulasztotta kijátszani legjobb kártyáját. ... A csehszlovák mintaképnek nincs jövője, mert csak a kommunizmust akarta „emberarcúvá” alakítani, ami lehetetlenség. A magyar mintakép viszont tele van reménnyel és kilátással, mert benne az önvédelem mellett a nemzeti érzés újjászületése nyilvánkozott meg.

Forrás: *Gloria Victis*

Zbigniew Herbert: *A magyaroknak*

Kezünket kinyújtva
állunk a határon
s a levegőből roppant zsinórt
fonunk nektek testvérek
az elfúló kiáltás
s a görcsberándult öklök
haraggá jaidulnak s a szív
nem verhet riadót,

a véres kövek kérnek
haldokló vizek kérnek
s mi állunk a határon
csak állunk a határon

állunk a józan ész
jól-fontolt határán
innen nézzük a tűzvészt
halálba bámulunk.

Lengyelből fordította: Gömöri György

Forrás: 1956 *Gloria victis*. Nemzetőr, 1966. 349.

Arnulf Øverland: Magyarország 1956-ban

Ha elfeledjük Magyarországot, marad-e
jogunk élni,
s ki fog küzdeni majd
éppen miértünk?
Ki húzott választóvonalat
a népek köze, hogy egyeseket észrevétlenül eltiporhatnak,
míg másokat minden áron meg kell védeni?
- köztük Norvégiát is, természetesen?

Megint láttunk elvérezni egy népet.
Ismét kiabálhatjuk:
Nem küzdöttek hiába, nem pusztulhatnak el!
Szó, megszokott szó csak,
mialatt dúl a harc,
piaci fecsegés csak,
szégyellni való szóbeszéd, amiben senki sem hisz!
Még senki sem hallgathat.
A kezeit mosó
ENSZ-ben
mindmegannyian a bölcsek
határozatokat hoznak
egyre élesebb hangnemben.
- Valamit tenni? Ugyan mit tehetnénk,
ha nem hallgatnak ránk az oroszok?
Hát ne nyugodjunk bele?
Dehogyne!
Hagyjuk végre
a fecsegést az emberi jogról és becsületről!

Ne irkáljunk
az „élet tiszteletéről”!
Egyek maradunk mégis.
- Miben?
A rémületben és a szégyenben!

Vonuló felhők
borítják az éjszakai mennyboltot.
Kit mutatnak a csillagok?
A következő ki lesz?

Norvégból fordította: Sulyok Vince

Forrás: 1956 *Gloria victis*. Nemzetőr, 1966. 19-20.

Pierre Emmanuel: *Illyés Gyulához*

Éltek, hogy megfejtssenek
pár szót, néhány igetőt;
ragozták: „szeretsz”, „szeret”...
a jelenben a jövőt.
S most meghalnak jeltelen...
nem többért, mint egy kalász,
egy barázda, hogy legyen
új szüret, új aratás;
értetek. ti jóbarát -
- szerszámok, ti hű ebek,
vén puska, csónak, lapát
- nem nagy vagyon - értetek!
- Ne mondjátok: „semmiség!”;
bennük dobog az idő,
ők tudják: léptük nesztét
visszhangozza a jövő.

A szabadság egy kimért
lépés a nap küszöbén,
táv, mit szerényen kimért
pontos körzőnk: a remény.
Aki jól lép, messze lát,
a földön is körülér,
el nem hagyja faluját,
mégis határtalan é1.
Ha a rét és ház között
ott van, megnő a haza,
ott lebeg a fák fölött,
viszi az ég zászlaja.
Annak, aki igazát
testvér-szemben lelte meg,
otthon az egész világ,
igaz otthon, szív-meleg.
Az élet arra jár,
amerre a haladás,
mit számít, ha kiabál
félemlítő papolás.
Tartós idő bajnoka,
egyetemes névtelen,
az emberiség sava,
kenyér minden tenyeren,
só: mindig erős ízű,
igazságból sült cipó,
ember: tiszta, egyszerű
jogát meg nem tagadó.
Rácstalan eget akar,
rémkép nélküli valót,
jövőt, mit meg nem zavar
a hazugság, - a bitók...
Meghalt: szabad levegőt
kívánt szívni a napon,
nyitott szívvel, a tüdőt,

vért pezsdítő hajnalon.
Milyen szerény szemhatár
s örök igaz, mint bezár.

Franciából fordította: Nyéki Lajos

Forrás: 1956 *Gloria victis*. Nemzetőr, 1966. 135-139.

Jules Supervielle: Magyar barátainkhoz

forog a föld forog
nagy könyörtelenül
minden nemzetével
Magyarország körül
hegye-völgye vérzik
öt világrész helyett
mi bűnünk hogy így kell
halnotok-életetek
tárjuk ablakunkat
az Irgalom felé
járuljunk az Igaz
Bíró színe elé
kegyetlen sugárzás:
semmi sem tétetett!
minden kellett volna
semmi nem tétetett
ami térdre omolva
minden hitetlenek
- könyörgünk értetek

Franciából fordította: Határ Győző

Forrás: 1956 *Gloria victis*. Nemzetőr, 1966. 123-125.

Edward Estlin Cummings: *Hálaadás 1956*

ez anti-világgal süllyedek el
miattatok szörnyű borzalomba
míg nagyapánk istene térdepel
egy senkinek mintha valaki volna

mely éjjel-nappal egyre hadarja
nagy demokrata hang-vigyorában
„sok kicsi nép élni ha akarna
szabadon - bizzon csak az usában"

s föltámad a nép magyarországon
rettentő sikoly sodorja szavát
„anti-élet rabsága ne vágjon
inkább választom a szabad halált"

hangja marathonig emelkedett
még termopylaet is földúlta ez
s minden ember-se-volt évezredet
mire végül meghallotta az ensz

„elhallgass te csöpp magyarország
és úgy tegyél amint azt mondom itt
a kedves jó medve morog rád
s amint mi féltünk az a quo pro quid"

uncle sam csak vonogatja kecses
rózsaszín vállát - hisz már ismered
míg liberális ciciket keres
„most nem érek rá" nyelve így pereg

hát hurrá-rrá-rrá demokrácia
legyünk hálásak mind - az istenét
szabadság-szobrunk sírhant borítsa

(mert már csak búze terjed szertesét)

Angolból fordította: Siklós István